

УДК 378.4.096(477.83-25)ЛНУ(091)"1924-1939"
DOI <https://doi.org/10.15407/nz2021.03.606>

МЕРЕЖА НАУКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ ФІЛОЛОГІЧНО-ІСТОРИЧНОГО ТА ФІЛОЛОГІЧНОГО СПРЯМУВАНЬ ГУМАНІТАРНОГО ФАКУЛЬТЕТУ УНІВЕРСИТЕТУ ЯНА КАЗИМИРА У ЛЬВОВІ (1924—1939): СТРУКТУРА ТА ПРАЦІВНИКИ

Юрій ЛИСИЙ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1606-9294>
головний бібліограф, відділ рукописних, стародрукованих
та рідкісних книг імені Ф.П. Максименка,
Наукова бібліотека ЛНУ імені Івана Франка,
вул. Драгоманова, 17, 79601, м. Львів, Україна,
e-mail: lysyjjura@gmail.com

Роман ТАРНАВСЬКИЙ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7817-6730>
доктор історичних наук, доцент кафедри етнології,
Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна,
e-mail: roman.tarnavskyi@lnu.edu.ua

Історія Львівського університету Яна Казимира і дотепер залишається актуальною темою наукових досліджень, адже від часу заснування ця інституція була ключовою у розвитку інтелектуально-культурної та суспільно-політичної сфер у житті українців, поляків, інших народів. Метою статті є комплексний аналіз мережі наукових підрозділів зазначених спрямувань гуманітарного факультету університету (1924—1939) з погляду їхньої структури та особового складу. Об'єктом дослідження є наукові підрозділи факультетського рівня Університету, діяльність яких спрямовувалась на дослідження філологічної чи комплексної філологічно-історичної проблематики. Предметом дослідження є зміни у структурі цих підрозділів та складі їхніх працівників. Основу джерельної бази дослідження становить офіційне видання Університету Яна Казимира у Львові «Склад Університету», опрацьоване із застосуванням порівняльно-історичного і типологічного методів.

Ключові слова: наукові підрозділи, гуманітарний факультет, Львівський університет, філологія, історія, народознавство.

Yuriy LYSYI

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1606-9294>
Ivan Franko National University of Lviv,
Chief bibliographer F.P. Maksymenko Manuscripts,
Old Prints and rare Books Department Library
of Ivan Franko National University of Lviv
e-mail: lysyjjura@gmail.com

Roman TARNAVSKYI

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7817-6730>
Doctor of Philosophy in the field of History;
Associate Professor of the Department of Ethnology
of Ivan Franko Lviv National University1,
Universytetska Str., 79000, Lviv, Ukraine
e-mail: roman.tarnavskyi@lnu.edu.ua

NETWORK OF SCIENTIFIC UNITS OF PHILOLOGICAL-HISTORICAL AND PHILOLOGICAL DIRECTIONS OF THE FACULTY OF HUMANITIES OF JAN KAZIMIERZ UNIVERSITY IN LVIV: STRUCTURE AND EMPLOYEES

The history of Lviv University has been and remains a relevant topic of research, because since its inception it has been an important factor in the development of intellectual, cultural and socio-political spheres in the lives of Ukrainians, Poles and other peoples. Despite the fact that today historiography dedicated to Lviv University is significant, many aspects of its history are not covered in scientific publications. This applies, in particular, to the structure of the faculties. Among the wide range of issues related to the faculty structure of Lviv University, one of the leading places is occupied by scientific departments, which clearly stand out among its structure from the middle of the 19th century and until 1939, marking the peculiarities of the university before the Soviet reorganization. Unfortunately, most researchers identify these research units with professorial departments, and therefore do not characterize them separately. Thus, there are not enough publications dedicated to seminars and institutes of Lviv University, which operated until 1939. The above testifies to the relevance of the proposed article, the purpose of which is a comprehensive analysis of the network of scientific departments of these areas of the Faculty of Humanities of Lviv University (1924—1939) in terms of their structure and staff.

Thus, the object of research is the scientific units of the faculty level of Jan Kazimierz University in Lviv, whose activities were aimed at the study of philological or complex philological and historical issues. The subject of the study are changes in the structure of these units and their employees.

The source base of the proposed study is the official publication of Jan Kazimierz University in Lviv «The staff of the University», developed using comparative-historical and typological methods.

The presence of scientific units at the professorial departments allowed to involve in the development of a particular area demonstrators, deputy assistants, junior and senior assistants, assistant volunteers, who held the positions of students of a professor, forming his scientific school.

Keywords: scientific units, Faculty of Humanities, Lviv University, philology, history, folk studies.

Вступ. В історіографії історії Львівського університету міжвоєнного періоду переважна більшість праць стосується біографій учених, передусім професорів, а також окремих напрямів, представлених цілими факультетами (теологічний, факультет права, медичний факультет) або ж окремими кафедрами. Недоліки багатьох публікацій вбачаємо у відсутності чіткої характеристики структури підрозділів; у вже згаданому ототожненні професорських кафедр з підрозділами наукового спрямування, які діяли при них: у довільному вживанні їхніх назв; у нехтуванні змінами, які відбувалися у них на тому чи іншому етапі. Зважаючи на це, у пропонуваній статті, на основі інформації офіційного видання Львівського університету «Університет Яна Казимира у Львові. Склад Університету», що має характер історичного джерела [1—10], реконструйовано мережу наукових підрозділів філологічного та філологічно-історичного спрямувань, які діяли на гуманітарному факультеті. Наголосимо, що частина представлених цими підрозділами напрямів висвітлена у наукових публікаціях (наприклад, орієнталістика — у статтях Андрія Козицького [11; 12] чи слов'янознавство — у статтях Іраїди Галенко [13]). Важливу інформацію про різні напрями містить й «Енциклопедія Львівського університету» [14; 15]. Попри це, чимало аспектів порушеної у статті проблематики в наявних працях не розкрито, а реконструкцію усєї мережі наукових підрозділів зазначених напрямів здійснено вперше.

Досліджувана проблематика важлива для народознавчих наук, позаяк аналізовані наукові підрозділи гуманітарного факультету Університету Яна Казимира у Львові були осередками розвитку й народознавства. Зокрема, вчені-сходознавці й славісти Львівського університету 1920—1930-х років були знаними і як етнологи та фольклористи, філолог-класик Ришард Ганшинец був відомим народознавцем, а філолог-україніст Ян Янув та філологи-романісти Едвард Порембович і Зигмунт Черни — знаними фольклористами. Фольклористика була й серед наукових зацікавлень учених-літературознавців Університету Яна Казимира у Львові, а діалектологія — учених мовознавців. Таким чином, реконструкція історії наукових підрозділів, які очолювали зазначені професори, є неодмінною складовою історії народознавства у Львівському університеті.

Основу джерельної бази дослідження становить офіційне видання Університету Яна Казимира у Львові «Склад Університету», опрацьоване із застосуванням порівняльно-історичного і типологічного методів.

Основна частина. Структура наукових підрозділів філологічного спрямування філософського факультету Університету Яна Казимира у Львові на 1924 р. (перед його поділом на гуманітарний та математично-природничий факультети) була такою:

- семінар індоєвропейського мовознавства та індійської філології (вул. св. Миколая, 4; нині вул. М. Грушевського, 4). Керівник — доктор філософії, звичайний професор порівняльної граматики індоєвропейських мов та індійської філології Анджей Гавронський; старший асистент — доктор філософії Еугеніуш Слушкевич;

- орієнталістичний семінар (вул. Костюшка, 9; не змінювала назви). Керівники — звичайні професори орієнталістичних наук Владислав Котвич та Зигмунт Смогожевський;

- семінар класичної філології (вул. св. Миколая, 4). Керівники — звичайні професори класичної філології Станіслав Вітковський та Ришард Ганшинец, надзвичайний професор класичної філології Єжи Ковальський; молодший асистент — Ян Смерека (абсолювент філософського факультету);

- підручничова збірка класичної філології (вул. св. Миколая, 4). Керівник — звичайний професор класичної філології Станіслав Вітковський;

- семінар слов'янської філології (вул. св. Миколая, 4). Керівник — звичайний професор слов'янської філології Тадеуш Лер-Сплавінський;

- семінар польської мови (вул. св. Миколая, 4). Посада керівника була вакантною, його обов'язки виконував Т. Лер-Сплавінський; старший асистент — доктор філософії Ян Янув;

- семінар польської філології (вул. св. Миколая, 4) у складі двох відділів:

А) відділ новішої польської філології. Керівник — звичайний професор польської мови та літератури Вільгельм Брухнальський; молодший асистент — абсолювент філософського факультету Мечислав Піщковський;

В) відділ старішої польської філології. Керівник — звичайний професор історії польської літератури Юліуш Кляйнер;

- семінар романської філології (вул. Маршалковська, 1; нині вул. Університетська, 1). Керівник — звичайний професор романської філології Едвард Порембович; старший асистент — доктор філософії Єжи Курилович;

- семінар англійської літератури. Керівник — надзвичайний професор англійської літератури Владислав Тарнавський;

- семінар німецької філології (вул. св. Миколая, 4). Керівник — звичайний професор німецької мови та літератури Віктор Долльмайр [1, s. 16—19, 38—40].

Як бачимо, у структурі наукових підрозділів філологічного спрямування філософського факультету Університету Яна Казимира у Львові були майже виключно (за винятком підручничової збірки класичної філології) семінари. Деякі з них очолювали одразу декілька професорів (у випадку із семінаром польської філології — з офіційним поділом на два відділи). Кількість науково-допоміжних працівників підрозділів була незначною, а чимало семінарів не мали їх узагалі. Переважна більшість семінарів філологічного спрямування розміщувалася у корпусі за адресою: вул. св. Миколая, 4. Лише орієнталістичний семінар та семінар романської філології мали інші адреси — відповідно вул. Костюшка, 9 та вул. Маршалковська, 1.

Упродовж наступних 15 років наукові підрозділи філологічно-історичного та філологічного спрямування Університету Яна Казимира у Львові, які були в структурі гуманітарного факультету, зазнавали постійних змін. Охарактеризуємо зазначені підрозділи за порядком їх представлення у виданні «Університет Яна Казимира у Львові. Склад Університету».

На 1925 р. на гуманітарному факультеті існував орієнталістичний інститут (розміщений на тодішньому третьому поверсі корпусу на вул. Костюшка, 9). Він складався з А) семінару індоєвропейського мовознавства та індійської філології (керівник професор А. Гавронський, молодший асистент доктор Є. Курилович); В) семінару індійської філології та культури (керівник заступник професора Стефан Стасяк), С) семінару Близького Сходу (керівник професор З. Смогожевський, демонстратор студент гуманітарного факультету Ян Клінгер), D) семінару Далекого Сходу (керівник професор В. Котвич, возний Ян Пйонтковський) [2, s. 53—

54]. Тобто бачимо, що порівняно з 1923—1924 рр. підрозділи, які представляли індоєвропейське мовознавство та орієнталістику, зазнали структурних трансформацій.

На 1927/28 навчальний рік фіксуємо такі зміни в орієнталістичному інституті: посада керівника семінару індоєвропейського мовознавства та індійської філології числилася вакантною, а очолював його як заступник керівника доцент Є. Курилович; молодшим асистентом був Е. Слушкевич). Семінаром індійської філології та культури надалі керував С. Стасяк, що перебував у статусі доцента. Демонстратором семінару Близького Сходу під керівництвом професора З. Смогожевського працював студент гуманітарного факультету Тадеуш Левіцький; возним семінару Далекого Сходу під керівництвом професора В. Котвича — Валер'ян Шмуц [3, s. 50].

Наприкінці 1920-х років склад орієнталістичного інституту був таким: А) семінар індоєвропейського мовознавства та індійської філології (керівник професор Є. Курилович, молодший асистент доктор Е. Слушкевич); В) семінар індійської філології та культури (керівник професор С. Стасяк); С) семінар Близького Сходу (керівник професор З. Смогожевський, демонстратор студент гуманітарного факультету Францішек Махальський); D) семінар Далекого Сходу (керівник професор В. Котвич, демонстратор Мар'ян Левіцький, возний В. Шмуц) [4, s. 56—57]. На початку 1930-х років орієнталістичний інститут продовжував існувати в складі тих самих чотирьох семінарів. У підрозділі відбулася лише одна зміна: Ф. Махальський, який уже мав ступінь доктора, обійняв посаду заступника асистента семінару Близького Сходу [5, s. 154—155].

Натомість на 1932/33 навчальний рік фіксуємо відчутні зміни в структурі орієнталістичного інституту. По-перше, змінив назву його семінар А: зі «семінару індоєвропейського мовознавства та індійської філології» на «семінар індоєвропейського мовознавства та іранської філології» (керівником семінару залишався Є. Курилович, натомість Е. Слушкевич обіймав посаду старшого асистента). По-друге, семінар Близького Сходу (С) як заступник керівника очолював професор Алексій Клявек; заступником асистента семінару працювала Рена Вільбах (Вільбахувна). Стосовно семінару Далекого Сходу (D), то відбулися лише невеликі зміни в його складі — М. Ле-

вільський перейшов з посади демонстратора на посаду молодшого асистента. Семінар індійської філології та культури (С) діяв без змін [6, s. 148—149].

У 1933 р. орієнталістичний інститут поділили замість чотирьох семінарів на два заклади:

А) заклад індійської філології та культури (особливий відділ якого становили збірки професора А. Гавронського та колишньої кафедри культури Близького Сходу). Заклад як керівник очолював С. Стасяк; заступником асистента працювала магістр Ева Грубер (Груберувна);

В) заклад Далекого Сходу. Керівник — В. Котвич, старший асистент магістр М. Левіцький, возний В. Шмуц [7, s. 68].

Паралельно спостерігаємо появу нового самостійного наукового підрозділу — закладу індоевропейського мовознавства, який у виданні «Університет Яна Казимира у Львові. Склад Університету» почали розміщувати після закладу історії освіти і шкільництва та перед орієнталістичним інститутом. Заклад індоевропейського мовознавства очолював Є. Курилович, а посаду старшого асистента підрозділу обіймав Е. Слушкевич. Розміщувався підрозділ на третьому поверсі будівлі по вул. Костюшка, 9 [7, s. 68].

У наступні роки змін у структурі та складі орієнталістичного інституту не відбувалося, лише до того магістр М. Левіцький здобув ступінь доктора (був надалі старшим асистентом закладу Далекого Сходу). Без змін діяв і заклад індоевропейського мовознавства [8, s. 67]. Натомість у середині 1930-х років фіксуємо суттєві структурні трансформації. Відтоді наукові підрозділи характеризованих напрямів діяли як самостійні заклади:

- заклад індоевропейського мовознавства (керівник Є. Курилович, старший асистент Е. Слушкевич);
- заклад індійської філології (зі збірками професора А. Гавронського та колишньої кафедри культури Близького Сходу) (керівник С. Стасяк, заступник асистента Миколай Алтухов);
- заклад орієнталістичних наук (керівник В. Котвич, старший асистент М. Левіцький, возний В. Шмуц) [9, s. 73—74].

У 1938/39 навчальному році стосовно складу ці підрозділи виглядали так:

- заклад індоевропейського мовознавства надалі очолював Є. Курилович, а старшим асистентом працював Е. Слушкевич, який мав уже титул доцента.

Заклад індійської філології (зі збірками професора А. Гавронського та колишньої кафедри культури Близького Сходу) очолював С. Стасяк; М. Алтухов, уже як магістр, працював його старшим асистентом; ставку возного обіймав Анджей Губік. Заклад орієнталістичних наук надалі діяв під керівництвом В. Котвича; посаду старшого асистента підрозділу обіймав магістр Людвік Скужак, возного — В. Шмуц. Зазначимо й те, що заклад індійської філології тепер розміщувався на другому поверсі будівлі за адресою вул. Костюшка, 9, натомість заклад орієнталістичних наук та заклад індоевропейського мовознавства — як і раніше — на третьому поверсі зазначеного корпусу (до того саме там були всі три заклади) [10, s. 68—69].

У виданні «Університет Яна Казимира у Львові. Склад Університету» після наукових підрозділів, які представляли індоевропейське мовознавство та орієнталістику, йшла характеристика підрозділів, спрямованих на наукові студії з класичної філології та історії й культури античних греків і римлян. На 1925 р. це були: семінар класичної філології I (керівник професор С. Вітковський, молодша асистентка абсолювентка гуманітарного факультету Марія Віновська); семінар класичної філології II (керівник професор Є. Ковальський) та семінар класичної філології III (керівник професор Р. Ганшинець, демонстратор студент гуманітарного факультету Леон Мюллер). Усі три семінари розташовувалися на третьому поверсі корпусу по вул. Міцкевича, 5 (нині вул. Листопадового Чину, 5) [2, s. 54].

На 1927/28 навчальний рік відбулися зміни науково-допоміжних працівників характеризованих семінарів класичної філології: молодшим асистентом семінару під керівництвом С. Вітковського був доктор Я. Смерека, возним — Томаш Квік; семінар, очолений Є. Ковальським, й надалі не мав ставок допоміжного персоналу; демонстратором семінару під керівництвом Р. Ганшинця рахувався студент гуманітарного факультету Адам Венек [3, s. 50—51].

В останній третині 1920-х років семінар класичної філології I офіційно окреслили як грецький (керівник С. Вітковський, молодший асистент Я. Смерека, возний Мечислав Моравський); семінар класичної філології II — як латинський (керівник Є. Ковальський, заступник асистента Ян Бонк-Мартович), семінар класичної філології III — як семінар давньої

культури (керівник Р. Ганшинец, молодший асистент доктор Л. Мюллер). Необхідно наголосити й на тому, що перші два семінари й надалі розміщувалися на третьому поверсі корпусу на вул. Міцкевича, 5, натомість третій семінар, основною назвою якого була «семінар давньої культури», — у корпусі за адресою вул. Маршалковська, 1 [4, s. 57].

Наприкінці 1920-х років маємо зміни у статусі підрозділів: семінари перетворили на інститути. Інститут класичної філології I (грецької) надалі очолював С. Вітковський (старшим асистентом працював Я. Смерека, возним — М. Моравський); інститут класичної філології II (латинської) очолював Є. Ковальський (заступником асистента числився Я. Бонк-Мартович); інститутом давньої культури (класичної філології III) керував Р. Ганшинец (ставку молодшої асистентки обіймала доктор Гелена Матакевич, а у 1932/33 навчальному році ця ставка була вакантною) [5, s. 155; 6, s. 149].

У 1933 р. характеризовані підрозділи перетворили на заклади: заклад класичної філології I (грецької) (керівник С. Вітковський, старший асистент доктор Я. Смерека, возний М. Моравський); заклад класичної філології II (латинської) (керівник Є. Ковальський, заступник асистента Антоній Бураковський); заклад давньої культури (класичної філології III) (керівник Р. Ганшинец, молодший асистент Мирослав Борисюк) [7, s. 69]. У 1935/36 навчальному році склад закладів класичної філології I та давньої культури залишався без змін, а заступником асистента закладу класичної філології II був Броніслав Білінський [8, s. 68]. Відтак заклад класичної філології I очолив професор Єжи Мантойффель (ад'юнктом підрозділу працював уже доцент Я. Смерека, старшим асистентом — магістр Б. Білінський, возним — Юзеф Гольдфельд). Заклад класичної філології II надалі діяв під керівництвом Є. Ковальського, натомість кількість його науково-допоміжних працівників зросла, у тому числі за рахунок залучення працівників закладу класичної філології I: ад'юнкт доцент Я. Смерека, заступник асистента Станіслав Акеляшек, возний Ю. Гольдфельд. Заклад давньої культури під керівництвом Р. Ганшинця мав одну ставку науково-допоміжного працівника — молодшого асистента, яку обіймав Пьотр Грушка [9, s. 74].

На 1938/39 навчальний рік склад закладів був такий:

- заклад класичної філології I (грецької): керівник професор Є. Мантойффель, ад'юнкт доцент Я. Смерека, старший асистент магістр Б. Білінський, асистент-волонтер С. Акеляшек, возний Ю. Гольдфельд;

- заклад класичної філології II (латинської): керівник Є. Ковальський, ад'юнкт доцент Я. Смерека, старша асистентка магістр Аліна Ходачек (Ходачкувна), возний Ю. Гольдфельд;

- заклад давньої культури (класичної філології III): керівник Р. Ганшинец, молодший асистент П. Грушка.

Перші два заклади розміщувалися на третьому поверсі корпусу за адресою вул. Міцкевича, 5, третій — у партері будівлі по вул. Маршалковській, 1 [10, s. 69].

Після підрозділів, присвячених класичній філології, у виданні «Університет Яна Казимира у Львові. Склад Університету» йшла характеристика славістичного підрозділу. На 1925 р. ним був семінар слов'янської філології, очолений професором Тадеушом Лером-Сплавінським. Старшим асистентом семінару був доктор Станіслав Бонк-Мартович. Семінар слов'янської філології розміщувався на першому поверсі корпусу по вул. св. Миколая, 4 [2, s. 54; 3, s. 51]. У 1928 р. семінар слов'янської філології розмістили на першому поверсі будівлі за адресою вул. Костюшка, 9. Керівником семінару значився професор Вітольд Ташицький, а старшим асистентом — доктор Станіслав Йодловський [4, s. 57]. На початку 1930-х років склад підрозділу залишався без змін, проте його піднесли до статусу інституту [5, s. 155; 6, s. 149], натомість у 1933 р. перевели в статус закладу. Підрозділ і далі очолював В. Ташицький, а його науково-допоміжним працівником став Стефан Грабец, який обіймав посаду молодшого асистента [7, s. 69]. У 1935/36 навчальному році до складу закладу слов'янської філології долучився молодший асистент-волонтер магістр Ян Межва [8, s. 68]. У середині 1930-х років підрозділ очолив професор Здзіслав Штібер. Також у закладі слов'янської філології й надалі працював уже магістр Стефан Грабец — обіймав посаду старшого асистента [9, s. 74], а в 1938/39 навчальному році до ставок підрозділу додалася посада вожного (обійняв Владислав Мозер) [10, s. 69].

Аналогічні структурні трансформації пройшов і семінар польської мови [1, s. 39; 2, s. 54; 3, s. 51]:

від кінця 1920-х років — і на початку 1930-х років — інститут польської мови [5, s. 155; 6, s. 149], а далі до 1939 р. — заклад польської мови [7, s. 69; 8, s. 68; 9, s. 74; 10, s. 69]. Підрозділ спершу розміщувався на тодішньому першому поверсі будівлі на вул. св. Миколая, 4 [1, s. 39; 2, s. 54; 3, s. 51; 4, s. 57], а далі — на тодішньому першому поверсі у корпусі на вул. Костюшка, 9 [4, s. 57; 5, s. 155]. У першій половині 1920-х років посаду керівника семінару польської мови заступав Т. Лер-Сплавінський [1, s. 39]. Упродовж десятиліття підрозділ очолював професор Генрик Гартнер [2, s. 54; 3, s. 51; 4, s. 57; 6, s. 149; 7, s. 69]. Врешті, від середини 1930-х років спершу як заступник керівника [8, s. 68], а далі як керівник заклад польської мови очолював В. Ташицький [9, s. 74; 10, s. 69]. Допоміжні посади у підрозділі обіймали: доктор Ян Янув (старший асистент, 1923—1925) [1, s. 39], С. Бонк-Мартович (старший асистент, 1927—1928) [3, s. 51], доктор С. Йодловський (старший асистент, 1928—1930, 1932/1933) [4, s. 57; 6, s. 149], Францішек Якубовський (молодший асистент, 1930—1933 [5, s. 156; 6, s. 149], старший асистент-волонтер, 1933—1935 [7, s. 69]), магістр Зигмунт Рисевич (старший асистент, 1933—1936) [7, s. 69; 8, s. 68], доктор [9, s. 74], згодом доцент [10, s. 69] Станіслав Роспонт (старший асистент, 1936—1939), В. Мозер (возний, 1938/1939) [10, s. 69].

На 1925 р. окремо існував семінар польської філології (розміщувався на першому поверсі корпусу по вул. св. Миколая, 4). Він мав два відділи: А) відділ старішої польської філології (керівник професор В. Брухнальський) та В) відділ новішої польської філології (керівник професор Ю. Кляйнер, молодший асистент доктор Мечислав Піщковський) [2, s. 54—55; 3, s. 51]. У 1928 р. семінар польської філології перенесли у приміщення на першому поверсі корпусу на вул. Костюшка, 9. Тоді ж у структурі семінару відбулися зміни: А) відділ старішої польської філології (керівник В. Брухнальський); В) відділ новішої польської філології (керівник Ю. Кляйнер, старший асистент М. Піщковський); С) відділ порівняльної філології (керівник професор Еугеніуш Кухарський) [4, s. 57—58]. Наприкінці 1920-х — на початку 1930-х років семінар польської філології перетворили в інститут польської філології, що розміщувався за попередньою адресою. Інститут скла-

дався з трьох відділів: А) відділ старішої польської філології (посада керівника була вакантною); В) відділ новішої польської філології (керівник Ю. Кляйнер, молодша асистентка доктор Яніна Гарбачовська); С) відділ порівняльної польської літератури (керівник Е. Кухарський, заступник асистента студент гуманітарного факультету Владислав Флоріан) [5, s. 156; 6, s. 150]. Попри те, що у 1933 р. більшість інститутів гуманітарного факультету Університету Яна Казимира у Львові перетворили на заклади, інститут польської філології продовжив діяти у попередньому статусі, а на заклади перетворили його відділи: А) заклад старішої польської філології (очолив професор Казімеж Кольбушевський); В) заклад новішої польської філології (керівник Ю. Кляйнер, старша асистентка Я. Гарбачовська); С) заклад порівняльної польської літератури (керівник Е. Кухарський, молодший асистент В. Флоріан) [7, s. 69—70].

У такому ж статусі та з такою самою структурою підрозділ діяв у середині 1930-х років. Додамо лише, що у 1935/36 навчальному році заклад старішої польської філології отримав ставку заступника асистента, яку обійняв Леон Кальтенберг [8, s. 68—69]. Проте у 1936 р. відбулася структурна трансформація підрозділу: створено заклад польської філології з відділами А (старішої польської філології) (керівник К. Кольбушевський, молодший асистент Л. Кальтенберг) і В (новішої польської філології) (керівник Ю. Кляйнер, старша асистентка доктор Я. Гарбачовська) та заклад порівняльної польської літератури (керівник Е. Кухарський, старший асистент доктор В. Флоріан). Обидва заклади розміщувалися на першому поверсі будівлі за адресою вул. Костюшка, 9 [9, s. 74—75]. У 1938/39 навчальному році у відділі старішої польської філології закладу польської філології працювали К. Кольбушевський та заступниця асистента Валерія Солтисік (Солтисікувна), у відділі новішої польської філології — Ю. Кляйнер, старший асистент Я. Гарбачовська та возний В. Мозер. У закладі порівняльної польської літератури під керівництвом Е. Кухарського посаду старшого асистента продовжував обіймати В. Флоріан [10, s. 70].

Наприкінці 1920-х років на гуманітарному факультеті заснували науковий підрозділ українознавчого спрямування — семінар руської філології

[4, s. 58], практично відразу перетворений на інститут руської філології [5, s. 156; 6, s. 150], відтак — на заклад руської філології [7, s. 70; 8, s. 69; 9, s. 75; 10, s. 70]. Назва підрозділу — «руської філології» — відображала ідеологію тодішньої Польської Республіки: на різних рівнях пропагувалася цілеспрямована заміна етноніма «українці» під час окреслення населення українських етнічних земель в кордонах цієї держави на термін «русини» (цю політику підтримувала й більшість викладачів Університету Яна Казимира у Львові, виявляючи ідеологічну заангажованість). Підрозділ, який увесь період його існування очолював професор Я. Янув [4, s. 58; 5, s. 156; 6, s. 150; 8, s. 69; 9, s. 75; 10, s. 70], розміщувався на тодішньому першому поверсі університетського корпусу на вул. Костюшка, 9 [4, s. 58; 5, s. 156]. Від кінця 1920-х — до середини 1930-х років допоміжним працівником підрозділу був спершу студент, а далі магістр [6, s. 150] Йосиф Шемлей (1928—1930 — заступник асистента, 1930—1932 — молодший асистент [4, s. 58; 5, s. 156; 6, s. 150], молодший асистент-волонтер [7, s. 70]), а від кінця першої третини 1930-х років і до ліквідації закладу в 1939 р. — спершу магістр (обіймав посаду молодшого асистента) [7, s. 70; 8, s. 69], а далі — доктор (старшого асистента) [9, s. 75; 10, s. 70] Тектист Пачовський. Возним закладу руської філології на 1938/39 академічний рік був призначений Тадеуш Паздровський [10, s. 70].

Після характеристики наукових підрозділів, які спеціалізувалися на філології слов'янських етносів, у виданні «Університет Яна Казимира у Львові. Склад Університету» йшла характеристика підрозділів, присвячених філології романських та германських народів.

На 1925 р. на гуманітарному факультеті діяв семінар романської філології, очолений професором Е. Порембовичем. Молодшою асистенткою підрозділу працювала абсолювентка гуманітарного факультету Анна Чежовська. Семінар був розміщений у партері головного корпусу університету за адресою вул. Маршалковська, 1 [2, s. 55; 3, s. 51; 4, s. 58]. Наприкінці 1920-х — на початку 1930-х років характеризувався семінар перетворили на інститут романської філології. У його складі залишилися ті самі ставки й працівники [5, s. 156]. Натомість у 1932/33 навчальному році склад інституту змінився: як заступник ке-

рівника його очолював керівник інституту французької філології професор З. Черни, натомість А. Чежовська продовжувала працювати молодшою асистенткою [6, s. 150]. У наступні роки підрозділ перевели у статус закладу. Заклад романської філології як заступник керівника очолював доцент Казімеж Ярецький. Молодшою асистенткою працювала магістр Лідія Аполчин (Аполчинова) [7, s. 70]. У 1935/36 навчальному році посада керівника закладу романської філології була вакантною, а ставку молодшого асистента обіймала магістр Ірена Вахльовська [8, s. 69]. Вакантною ставка керівника підрозділу залишалася й у наступні роки; його молодшою асистенткою працювала магістр Марія Ощепальська [9, s. 75]. Відтак у 1938/39 навчальному році керівником закладу романської філології був Є. Курилович. Підрозділ мав також ставку старшого асистента, яку обіймала Ніна Врабец (Врабецувна) [10, s. 70].

Паралельно з підрозділом, який спеціалізувався на романській філології, існував і підрозділ, зорієнтований виключно на французьку філологію. На початок 1925 р. семінар французької філології розміщувався у партері корпусу на вул. Маршалковській, 1. Підрозділ очолював професор З. Черни; демонстраторкою, відтак молодшою асистенткою працювала студентка гуманітарного факультету Анна Бужинська [2, s. 55; 3, s. 51; 4, s. 58]. Наприкінці 1920-х років семінар французької філології перетворили в інститут французької філології, працівниками якого залишилися З. Черни як керівник та А. Бужинська як молодша асистентка [5, s. 157]. У 1932/33 навчальному році підрозділ мав також ставку возного, яку обіймав Ян Косцелецький [6, s. 150]. На завершення першої третини десятиліття інститут перетворили на заклад французької філології, керівником якого залишився З. Черни, возним — Я. Косцелецький, а посаду молодшої асистентки обійняла І. Вахльовська [7, s. 70] (у 1935/36 навчальному році цю посаду обіймала магістр Л. Аполчин; наступного року, вже будучи доктором, вона була переведена на ставку старшого асистента) [8, s. 69; 9, s. 75]. У 1938/39 навчальному році заклад французької філології мав ставки керівника (З. Черни), старшого асистента (доктор Л. Аполчин) та возного (Я. Косцелецький) [10, s. 70].

На 1925 р. на гуманітарному факультеті існував семінар англійської літератури, очолений професо-

ром Владиславом Тарнавським (підрозділ розміщувався на третьому поверсі корпусу по вул. Костюшка, 9) [2, s. 55; 3, s. 52; 4, s. 58]. Наприкінці 1920-х років його перетворили на інститут англійської літератури (розмістили на першому поверсі корпусу на вул. Костюшка, 9) [5, s. 157; 6, s. 150]. Відтак, наприкінці першої третини 1930-х років підрозділ закрили, а його фонди (збірки колишньої кафедри англійської філології) як окремий відділ приєднали до закладу німецької філології [7, s. 70; 8, s. 69; 9, s. 75]. Заклад англійської філології під керівництвом В. Тарнавського відновили лише в останній третині 1930-х років (розміщувався у корпусі на вул. Маршалковській, 1). Зокрема, він фігурує у виданні «Університет Яна Казимира у Львові. Складі Університету» на 1938/39 навчальний рік [10, s. 71]. За весь час існування підрозділу для нього не було передбачено жодної ставки науково-допоміжних працівників.

Підрозділ, присвячений німецькій філології, на початку 1925 р. діяв як семінар німецької філології (розміщувався на другому поверсі корпусу на вул. Костюшка, 9). Його керівником був професор В. Дольмайр; демонстраторкою, згодом молодшою асистенткою — доктор Яніна Бохнік (Бохнікувна) [2, s. 55; 3, s. 52]. В останній третині 1920-х років ставку молодшого асистента обійняла абсолювентка гуманітарного факультету Марія Навроцька [4, s. 58]. Наприкінці 1920-х років семінар німецької філології перетворили на інститут німецької філології під керівництвом В. Дольмайра; молодшою асистенткою надалі працювала М. Навроцька, а в 1932/33 навчальному році цю ставку обійняв Еміль Ассманн [5, s. 157; 6, s. 151]. У 1933 р. відбулася подальша реформа підрозділу. Він був перетворений на заклад німецької філології, окремий відділ якого становили збірки колишньої кафедри англійської філології. Підрозділ надалі очолював В. Дольмайр; Е. Ассманн працював на ставці старшого асистента. У такому статусі й з таким складом підрозділ проіснував до 1939 р. [7, s. 70; 8, s. 69; 9, s. 75; 10, s. 70].

На початку 1930-х років як окремий науковий підрозділ гуманітарного факультету відкрили лабораторію експериментальної фонетики (її розмістили в партері корпусу на вул. Маршалковській, 1). Керівником лабораторії став З. Черни. На початках діяль-

ності підрозділу у ньому працювали молодша асистентка Софія Сокольницька та возний Я. Косцелецький [5, s. 157] (працював на цій посаді впродовж усіх 1930-х років). У 1932/33 навчальному році посаду молодшої асистентки обійняла Л. Аполчин [6, s. 151]. У наступні роки замість неї, але на посаді заступника асистента, працювала М. Ощепальська [7, s. 71; 8, s. 70], яку в другій половині 1930-х років змінила Ева Жадковська [9, s. 76]. У 1938/39 навчальному році цю науково-допоміжну посаду обіймала Яніна Каліта (Калітувна) [10, s. 71]. Паралельно у середині 1930-х років ад'юнктом лабораторії експериментальної фонетики працювала доктор Марія Длуська, яка майже одразу отримала й титул доцента [8, s. 70; 9, s. 76; 10, s. 71].

Висновки. Впродовж 1924—1939 рр. на гуманітарному факультеті Університету Яна Казимира у Львові існувала мережа наукових підрозділів філологічного та філологічно-історичного спрямувань. Ці підрозділи були представлені низкою форм (семінар, інститут, заклад), зміни яких мали чіткі хронологічні прив'язки (до кінця 1920-х років переважали семінари, від кінця 1920-х років й до 1933 р. — інститути, відтак до 1939 р. — заклади).

З погляду наукових напрямів характеризовані підрозділи гуманітарного факультету представляли орієнталістику та пов'язане з нею індоєвропейське мовознавство, класичну філологію та слов'янознавство (усі зазначені напрями були комплексними — філологічно-історичними, при цьому в історичну проблематику включаємо етнологічну та культурологічну складові), польську філологію (з особливим наголосом на польській мові), українську філологію, романську та окремо — французьку філологію, німецьку філологію та англійську літературу.

Наявність підрозділів наукового спрямування при професорських кафедрах дозволяла залучити до розвитку того чи іншого напрямку допоміжних працівників — демонстраторів, заступників асистентів, молодших та старших асистентів, асистентів-волонтерів, на посадах яких перебували учні того чи іншого професора (керівника підрозділу), формуючи його середовище — наукову школу.

1. *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Skład Uniwersytetu w latach akademickich 1923/1924 i 1924/1925.* Lwów: I Związkowa drukarnia, 1924. 58 s.

2. *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Skład Uniwersytetu w latach akademickich 1925/1926 i 1926/1927*. Lwów: I Związkowa drukarnia, 1925. 72 s.
3. *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Skład Uniwersytetu w roku akademickim 1927/1928*. Lwów: I Związkowa drukarnia, 1927. 71 s.
4. *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Skład Uniwersytetu w latach akademickich 1928/1929 i 1929/1930*. Lwów: I Związkowa drukarnia, 1928. 76 s.
5. *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów na rok akademicki 1931—1932 i skład Uniwersytetu w latach akademickich 1930/31 i 1931/32*. Lwów: Drukarnia naukowa, 1931. 186 s.
6. *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Program wykładów oraz skład Uniwersytetu w roku akad. 1932/33*. Lwów: Drukarnia naukowa, 1932. 170 s.
7. *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Skład Uniwersytetu w latach akad. 1933/34 i 1934/35*. Lwów: Drukarnia naukowa, 1934. 99 s.
8. *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Skład Uniwersytetu w roku akademickim 1935/36*. Lwów: Drukarnia naukowa, 1935. 98 s.
9. *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Skład Uniwersytetu w latach akademickich 1936/37 i 1937/38*. Lwów: I Związkowa drukarnia, 1937. 104 s.
10. *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie. Skład Uniwersytetu w roku akademickim 1938/39*. Lwów: I Związkowa drukarnia, 1938. 105 s.
11. Козицький А. Анджей Гавронський (1885—1927): визначний поліглот та організатор сходознавчих студій у Львівському університеті. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету*. Львів, 2018—2019. Вип. 19—20. С. 481—496.
12. Козицький А. Львівські сходознавці першої третини ХХ століття. *Вісник Львівського університету. Серія історична*. Львів, 2010. Вип. 45. С. 389—410.
13. Галенко І. Кафедра слов'янської філології Львівського університету (30-ті роки ХХ ст.). *Проблеми слов'янознавства*. Львів, 1999. Вип. 50. С. 61—69.
14. *Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка: в 2 т.* Видавнича рада: І.О. Вакарчук (голова), М.В. Лозинський (заст. голови), Р.М. Шуст (заст. голови), В.М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. Т. I: А—К. 716 с. + 112 вкл.
15. *Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка: в 2 т.* Видавнича рада: І.О. Вакарчук (голова), М.В. Лозинський (заст. голови), Р.М. Шуст (заст. голови), В.М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. Т. II: Л—Я. 764 с. + 224 вкл.

REFERENCES

- (1924). *Jan Kazimierz University in Lviv. The staff of the University in the 1923/1924 and 1924/1925 academic years*. Lviv: First Union Printing House [in Polish].
- (1925). *Jan Kazimierz University in Lviv. The staff of the University in the 1925/1926 and 1926/1927 academic years*. Lviv: First Union Printing House [in Polish].
- (1927). *Jan Kazimierz University in Lviv. The staff of the University in the 1927/1928 academic year*. Lviv: First Union Printing House [in Polish].
- (1928). *Jan Kazimierz University in Lviv. The staff of the University in the 1928/1929 and 1929/1930 academic year*. Lviv: First Union Printing House [in Polish].
- (1931). *Jan Kazimierz University in Lviv. Program of lectures in the 1931/1932 academic year and the staff of the University in the 1930/1931 and 1931/1932 academic years*. Lviv: First Union Printing House [in Polish].
- (1932). *Jan Kazimierz University in Lviv. Program of lectures and the staff of the University in the 1932/1933 academic year*. Lviv: First Union Printing House [in Polish].
- (1934). *Jan Kazimierz University in Lviv. The staff of the University in the 1933/1934 and 1934/1935 academic years*. Lviv: First Union Printing House [in Polish].
- (1935). *Jan Kazimierz University in Lviv. The staff of the University in the 1935/1936 academic year*. Lviv: First Union Printing House [in Polish].
- (1937). *Jan Kazimierz University in Lviv. The staff of the University in the 1936/1937 and 1937/1938 academic years*. Lviv: First Union Printing House [in Polish].
- (1938). *Jan Kazimierz University in Lviv. The staff of the University in the 1938/1939 academic year*. Lviv: First Union Printing House [in Polish].
- Kozytskyi, A. (2018—2019). Andrzej Gawroński (1885—1927): outstanding polyglot and organizer of the oriental studies at the University of Lviv. *Proceedings of History Faculty of Lviv University* (Issue 19—20, pp. 481—496) [in Ukrainian].
- Kozytskyi, A. (2010). Lviv orientalists in the first thirty years of the XXth century. *Visnyk of the Lviv University. Historical Series* (Issue 45, pp. 389—410) [in Ukrainian].
- Halenko, I. (1999). Department of Slavic Philology of Lviv University: 1930s. *Problems of Slavonic Studies* (Issue 50, pp. 61—69) [in Ukrainian].
- Vakarchuk, I. (Ed.). (2011). *Encyclopedia. Ivan Franko National University of Lviv: in 2 vol. (Vol. I)*. Lviv: Ivan Franko National University of Lviv [in Ukrainian].
- Vakarchuk, I. (Ed.). (2014). *Encyclopedia. Ivan Franko National University of Lviv: in 2 vol. (Vol. II)*. Lviv: Ivan Franko National University of Lviv [in Ukrainian].